

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

”SEMMOSTA PIENTÄ SUURTA APUA”

Palvelukuvaus päihteitä käyttävien nuorten tukemisesta Kuopion kaupungin erityisnuorisotyössä

TEKIJÄ/T Maarit Hämäläinen

Saga Leipälä

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sairaanhoitajan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Maarit Hämäläinen Saga Leipälä	
Työn nimi "Semmosta pientä suurta apua", Palvelukuvaus päihteitä käyttävien nuorten tukemisesta Kuopion kaupungin erityisnuorisotyössä	
Päiväys 31.10.2022	Sivumäärä/Liitteet 29/9
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion Kaupungin nuorisopalvelut	
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä palvelukuvaus erityisnuorisotyöntekijöiden työnkuvasta, jota ei vielä uuden työmuodon vuoksi ollut tehty. Tavoitteenamme oli, että palvelunkäyttäjien haastattelun avulla palvelua voisi mahdollisesti kehittää haastateltavien palvelun käyttökokemuksien pohjalta. Opinnäytetyön tilaajana oli Kuopion kaupungin nuorisopalvelut. Tutkimuksessamme haastateltiin ensiksi suullisesti Kuopion kaupungin erityisnuorisotyöntekijöitä Teemu Koposta ja Tuija Argillanderia, jonka pohjalta saimme koottua palvelukuvauksen. Tämän jälkeen haastattelimme tutkimukseemme teemahaastatteluna kahdessa eri ryhmässä nuoria aikuisia, jotka käyttävät kyseistä palvelua. Hyödynsimme palvelun käyttäjien haastatteluiden vastauksia täydentämään palvelukuvausta. Tutkimus oli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto koostui työparin haastattelusta sekä palvelun käyttäjien haastatteluista kahdessa eri ryhmässä, jotka kerättiin teemahaastattelun avulla. Vastaukset analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Tuloksien perusteella koottiin toiminnan kuvaus, jonka avulla voidaan antaa tietoa palvelusta uusille asiakkaille sekä yhteistyökumppaneille. Tutkimustuloksista saatiin selville miten yhteneväiset ajatukset palvelun tarjoajilla sekä palvelun käyttäjillä on palvelun sisällöstä ja sen tarkoituksesta.	
Avainsanat Nuoret aikuiset, päihteiden käyttö, erityisnuorisotyö, palvelukuvaus	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Nursing	
Author(s) Maarit Hämäläinen Saga Leipälä	
Title of Thesis "That little big help", Service description of supporting young people who use substances in the special youth work of the city of Kuopio	
Date 31.10.2022	Pages/Appendices 29/9
Client Organisation /Partners Youth services of the City of Kuopio	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the thesis was to make a service description of the job description of special youth workers, which had not yet been done due to the new work format. The goal was that by means of interviewing service users the service could possibly be developed based on the service user experiences of the interviewees. The client organisation of the thesis was the youth services of the city of Kuopio.</p> <p>In the study, special youth workers from the city of Kuopio, Teemu Koponen and Tuija Argillander, were first interviewed orally, on the basis of which a service description could be compiled. After that, young adults using the service in question were interviewed in two different groups as a theme interview for the study. The responses received in the interviews with service users were utilised to supplement the service description.</p> <p>This thesis was a qualitative study. The research material consisted of an interview with the working couple and thematic interviews with service users in two different groups. The answers were analyzed with inductive content analysis. Based on the results, a description of the operation was compiled, which can be used to provide new customers and partners with information about the service.</p> <p>From the research results, it was found out how consistent the service providers' and service users' ideas are about the content of the service and its purpose.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Young adults, substance use, special youth work, service description</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	NUORUUS IKÄVAIHEINA	7
3	PÄIHTEIDEN KÄYTÖSTÄ YLEISESTI	8
3.1	Päihteiden käyttö Suomessa	9
3.2	Päihdepalvelut Suomessa	10
4	MITÄ ON ERITYISNUORISOTYÖ	12
4.1	Dialogi menetelmänä.....	12
4.2	Etsivän nuorisotyön menetelmiä.....	13
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	14
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
6.1	Teemahaastattelu ja aineiston keruu	15
6.2	Induktiivinen sisällön analyysi	16
7	TULOKSET	19
7.1	Nuorille aikuisille tarjottavat palvelumuodot	19
7.2	Tulevaisuuden vaikutus työhön	21
7.3	Toiminnan integroituminen tutkittuihin menetelmiin	21
7.4	Työparin vahvuudet	21
7.5	Työn kehittämiskohteet	22
8	POHDINTA.....	23
8.1	Tutkimustulosten tarkastelu	23
8.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	24
8.3	Oman osaamisen kehittyminen	24
8.4	Ammatillinen kasvu ja asiantuntijuuden kehittyminen	25
8.5	Hyödynnettävyys ja kehittämisideat	26
	LÄHTEET	27
	LIITE 1. TUTKITTAVAN TIEDOTE SISÄLTÄEN SUOSTUMUSLOMAKKEEN.....	30
	LIITE 2. TIETOSUOJAILMOITUS	33
	OPINNÄYTETYÖHÖN LIITETTÄVÄ.....	33
	TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS	33

EU:N YLEINEN TIETOSUOJA-ASETUS	33
13 JA 14 ARTIKLAT	33
LAATIMISPÄIVÄ: [11.5.2022]	33
1. TUTKIMUKSEN REKISTERINPITÄJÄ.....	33
2. KUVAUS TUTKIMUSHAASTATTELUSTA JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN TARKOITUS	34
3. TUTKIMUKSEN SUORITTAJAT	34
4. TUTKIMUKSEN NIMI JA TUTKIMUKSEN KESTOAIKA	34
5. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN OIKEUSPERUSTE.....	34
6. MITÄ HENKILÖTIETOJA TUTKIMUSAINEISTO SISÄLTÄÄ.....	35
7. ARKALUONTEISET HENKILÖTIEDOT	35
8. MISTÄ LÄHTEISTÄ HENKILÖTIETOJA KERÄTÄÄN	35
9. TIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN EDELLEEN	35
10. TIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN EU:N TAI EUROOPAN TALOUSALUEEN ULKOPUOLELLE.....	35
11. HENKILÖTIETOJEN SUOJAUKSEN PERIAATTEET	35
12. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN	36
13. SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN TIETOSUOJAVASTAAVAN YHTEYSTIEDOT	36
14. MITÄ OIKEUKSIA SINULLA ON JA OIKEUKSISTA POIKKEAMINEN	36
 KUVALUETTELO	
KUVA 1. Eri päihteiden käytön osuudet 15–69-vuotiaassa suomalaisessa väestössä vuosina 1992–2018, %. (THL päihderaportti 2018)	10
KUVA 2. Kohti dialogista vuorovaikutusta. (Fedotoff, Leppäkari & Timonen 2016.)	13
TAULUKKO 1. Esimerkki sisällön analyysistä	17
TAULUKKO 2. Esimerkki sisällön analyysistä.....	18

1 JOHDANTO

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan nuorista viisi prosenttia kärsii diagnoositasoisesta päihdehäiriöstä (THL 2019). Monissa tutkimuksissa on tullut ilmi, miten nuorten päihteiden käytössä on tullut muutoksia asenteisiin ja käyttöön liittyen 2000-luvusta alkaen (Haravuori & Raitasalo 2017). Alkoholin käyttö on vähentynyt nuorten keskuudessa, kun muiden päihteiden käyttö on lisääntynyt, varsinkin kannabiksen käyttö on lisääntynyt merkittävästi. Mahdollisimman varhainen päihdeongelmiin altistavien tekijöiden tunnistaminen voi ehkäistä suurempien ongelmien syntymistä. (THL 2019.)

Päihde- ja mielenterveysongelmat kulkevat yleensä käsi kädessä, mikä tarkoittaa valtavasti kustannuksia yhteiskunnalle, puhumattakaan haitoista, joita aiheutuu yksilötasolla. (Marttunen ym. 2013.) Aihe on mielestämme ajankohtainen ja tärkeä. Sairaanhoidajina tulemme kohtaamaan nuoria päihteiden käyttäjiä erilaisissa terveydenhoidon palveluissa. Terveydenhuoltoalan ammattilaisten on tärkeää saada ajankohtaista ja luotettavaa tietoa nuorten päihteidenkäytöstä sekä nuorten asenteista päihteiden käyttöä kohtaan. Näin ennaltaehkäisevää työtä voidaan kohdistaa oikeisiin tarpeisiin.

Työn tilaajana toimi Kuopion kaupungin Nuorisopalvelut. Teimme yhteistyötä Kuopion kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa. Työparin toiminta kohdistuu nuoriin aikuisiin, joiden elämää päihteet haittaavat tai ovat jossain vaiheessa haitanneet.

Nuorisopalvelut toimivat Kuopion alueella laajasti eri ympäristöissä. Työparin palvelut ovat ilmaisia ja ne luovat mahdollisuuden jokaiselle osallistua matalalla kynnyksellä. Työparilla Teemu Kuposella ja Tuija Argillanderilla on pitkä työhistoria ja vankkaa osaamista nuorisotyöstä. Työpari on työskennellyt työparina vuodesta 2002 alkaen, ensin etsivinä nuorisotyöntekijöinä ja sittemmin viimevuosien aikana siirtyneet toimimaan erityisnuorisotyöntekijöinä. Nuoret, joita opinnäytetyössämme haastatelimme, ovat myös osittain ajautuneet palveluiden piiriin entisen työotteen kautta.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tehdä palvelukuvaus erityisnuorisotyöntekijöiden työnkuvasta teemahaastatteluiden pohjalta. Haastatelimme palvelun tarjoajia sekä käyttäjiä. Tavoitteenamme oli, että palvelua olisi voinut kehittää tehokkaammaksi ja paremmaksi haastattelujen pohjalta.

2 NUORUUS IKÄVAIHEINA

Nuoruus voidaan nähdä lapsuuden ja aikuisuuden välivaiheena eli siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruuden kehityskulkua vie eteenpäin muutokset, joista osa liittyy fyysiseen kasvuun, osa ajattelun kehittymiseen ja osa taas sosiaalisiin tekijöihin lähimpien ihmisten odotuksista aina yhteiskunnan rakenteisiin. (Nurmi ym. 2014, 142.) Sosiaalisilla verkostoilla kuten harrastuksilla, koulutuksella ja ihmissuhdevalinnoilla nuori luo suuntaa elämälleen (Sarpavaara 2014).

Yhä enenevässä määrin nuori kuitenkin ohjaa itse omaa kehitystään. Nuoruusiän valinnat luovat pohjaa elämäkululle, mutta täytyy muistaa, ettei valintoihin voi aina vaikuttaa. Nuoruusikä on haavoittuvaa aikaa ja ongelmakäyttäytyminen on silloin yleisimmillään. Ongelmakäyttäytyminen yleensä vähenee aikuisuuteen siirryttäessä, jos kuitenkin ongelmakäyttäytyminen jatkuu, päädytään yleensä vakaviin ongelmiin, mikä pätee niin päihteiden käyttöön kuin myös rikollisuuteen. (Nurmi ym. 2014, 142.)

Nuoruusikä jaetaan kolmeen kehitysvaiheeseen, joihin kuuluu varhaisnuoruus, keskinuoruus sekä myöhäisnuoruus. Varhaisnuoruus alkaa puberteetista ja se on nopeiden fyysisten muutosten vuoksi kehityksen kuohuvin vaihe, jota kuvastaa mielialojen ja käytöksen ailahtelu. Keskinuoruudessa impulsiivisuus tasaantuu ja tämän vuoksi nuori kykenee paremmin hallitsemaan tunteitaan ja suunnittelemaan omaa toimintaansa. Myöhäisnuoruudessa käyttäytyminen ja luonteenpiirteet alkavat vakiintumaan ja nuori on kiinnostuneempi myös ympäristöstään. Nuoruusiän kehitys on kuitenkin aina yksilöllistä. (Nurmi ym. 2014, 142.)

Suomessa nuoriksi luokitellaan (nuorisolain 1285/2016, 3 §) mukaan kaikki alle 29-vuotiaat. Suomessa kuitenkin lain silmissä 18-vuotias on täysi-ikäinen. Opinnäytetyössämme käsitellään nuoria aikuisia, kaikki haastatteluun osallistuvat ovat täysi-ikäisiä. Haastateltava kohderyhmämme ovat 18–29 vuoden välillä.

3 PÄIHTEIDEN KÄYTÖSTÄ YLEISESTI

Päihteillä tarkoitetaan psyykkisiin toimintoihin vaikuttavia aineita, joita käytetään ilman hoidollista tavoitetta. Yleisiä käytettäviä päihteitä ovat alkoholi, impattavat aineet, huumeet ja päihtymys tarkoitukseen käytettävät lääkkeet. (THL 2020.)

Päihteillä haetaan usein mielihyvän lisäämistä ja toisaalta päihteillä voidaan etsiä keinoja lievittää ahdistusta ja pahaa oloa. Alkoholia tai huumeita voidaan käyttää ilman että sitä luokitellaan ongelmakäytöksi tai riippuvuudeksi. (Mielenterveystalo julkaisuaika tuntematon.) Suomessa (huumauslain 2014/1127, 1 §) mukaan kaikki huumeet ovat laittomia ja niiden käytöstä ja myynnistä seuraa rangaistus.

Päihdeongelmaksi luokitellaan päihteiden väärinkäyttö, kun päihteidenkäytöstä seuraa esimerkiksi riippuvuutta, terveysongelmia tai ongelmia työssä, koulussa tai kotona. (Mielenterveystalo julkaisuaika tuntematon.) Päihteidenkäyttöön liittyy yleensä tunne- sekä käyttäytymismuutoksia ja tämä johtaa siihen, että usein käyttö nousee esimerkiksi koulunkäynnin, työn ja ihmissuhteiden edelle (Onyeka ym. 2013). Päihderiippuvuudessa toleranssi päihteille kasvaa, jolloin tarvitaan jatkuvasti suurempia määriä päihdyttävän vaikutuksen tavoittamiseksi. Jos päihteiden vaikutus vähenee eikä päihteitä ole saatavilla, ilmenee vierotusoireita. Vierotusoireet aiheuttavat käyttäjälle fyysisiä sekä psyykkisiä oireita. Päihderiippuvuuden oireena on vaikeus vähentää tai kontrolloida päihteiden käyttöä ja lisäksi päihteiden käyttö jatkuu, vaikka ihminen tiedostaa sen aiheuttavan terveydellisiä haittoja. (Mielenterveystalo julkaisuaika tuntematon.)

Kannabis, amfetamiini ja erilaiset opiaatit ovat yleisimmin käytettyjä huumeita Suomessa. Myös muuntohuumeet ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuosina. Kannabiksen käyttöä on nuorison keskuudessa selkeästi eniten, kun tarkastellaan laittomien päihteiden käyttöä Suomessa. (THL 2019.)

Kannabiksen käyttö voi aiheuttaa käyttäjälle sydämentykytyksiä, paineen tuntua päässä, huimausta, silmien, suun ja nielun kuivumista. Mieliä muuttuu ulospäin suuntautuneeksi ja hilpeäksi sekä ihminen saattaa tulla nauravaiseksi ja puheliaaksi. Kannabiksen käyttäjän voi tunnistaa verestävästä silmistä, imelästä tuoksusta ja henkilön uneliaasta olemuksesta. (Päihdelinkki julkaisuaika tuntematon.)

Amfetamiinin käyttö aiheuttaa yleensä energisyyttä, puheliaisuutta, levottomuutta, unettomuutta, vapinaa, ruokahaluttomuutta ja suun kuivumista. Verenpaine kohoaa ja pulssi sekä hengitystiheys kohoaa. Annoskokojen kasvaessa saattaa ilmetä väkivaltaista käyttäytymistä, paniikitiloja, hikoilua, sekavuutta, päänsärkyä ja vainoharhaisuutta. Myös yllä mainitut puheliaisuus, energisyys ja levottomuus lisääntyvät. Amfetamiinin käyttäjän voi tunnistaa pupillien suuresta koosta, sekavasta ja aggressiivisesta käyttäytymisestä ja ruokahaluttomuudesta. (Päihdelinkki julkaisuaika tuntematon.)

Opioideja käytetään mielihyvän lisäämiseksi ja kivun poistamiseksi. Ne saattavat aiheuttaa käyttäjällä sekavuutta, hallusinaatioita, pahoinvointia, huimausta, hikoilua, kutinaa ja suun kuivumista. Opioidien väärinkäyttäjää voi olla vaikea tunnistaa, mutta väärinkäyttö saattaa ilmetä silmän pupillien supistumisena ja sekavuutena. (Päihdelinkki, 2017.)

3.1 Päihteiden käyttö Suomessa

1990-luvulla huume tilanne Suomessa muuttui, kun huumeiden käyttö lähti jyrkästi nousuun. Aiempi muutos koettiin 1960- ja 1970-lukujen välillä. 1970-luvun alun jälkeen käyttö väheni ja käyttö määrä pysyi vakaana. 1990-luvun nousuaalto toi mukanaan ennen kokemattoman tason, käyttö ja haitat lisääntyivät merkittävästi. (Selin, Hakkarainen, Partanen, Tammi & Tigerstedt 2013.)

Tuolloin kannabiksen käyttö tuplaantui, nuorten juhlimiskulttuureissa levisi ekstaasin ja gamman kaltaisia uusia aineita, sekä amfetamiinin ja opioidien ongelmakäyttäjien määrä moninkertaistui aikaisempaan nähden. Rikollisuus ja sairastavuus kasvoi huumeiden käytön lisääntymisen vuoksi. (Uosukainen ym. 2014.) Myös tartuntatautilanne vaikeutui ja huume kuolemat lisääntyivät. Huume kuolemat ovat kasvaneet kymmenessä vuodessa 27 prosenttia ja ne ovat tyypillisesti myrkytyskuolemia. Huumeiden lisääntynyt käyttö on myös tuonut mukanaan huumerattijuopumus tapauksia, ja huume sairauksien vuoksi hoitoon hakeutuminen on lisääntynyt. (Päihdelinkki 2021.) Vuoden 2022 Euroopan huumeraportissa kerrotaan Suomen olevan alle 25-vuotiaiden nuorten tilastollisissa huume kuolemissa kärkimaana. Vuonna 2020 Suomessa huumeisiin kuoli yhteensä 258 ihmistä, näistä 76 oli alle 25-vuotiaita. (Euroopan huumeraportti 2022.)

2000-luvun alulla tilanne oli tasaisempi, jonka jälkeen huumeiden käyttö lähti uudelleen kasvuun. Kannabiksen kokeilu sekä käyttö ovat yleistyneet ja sen kotikasvatus on lisääntynyt Suomessa reilusti. Opioideista buprenorfiini on yleistynyt sekä muut lääkeopioideit kuten tramadoli, oksikodoni ja fentanyyli. Myös erilaisia muuntohuumeita on tullut sekä mennyt. (Päihdelinkki 2021.)

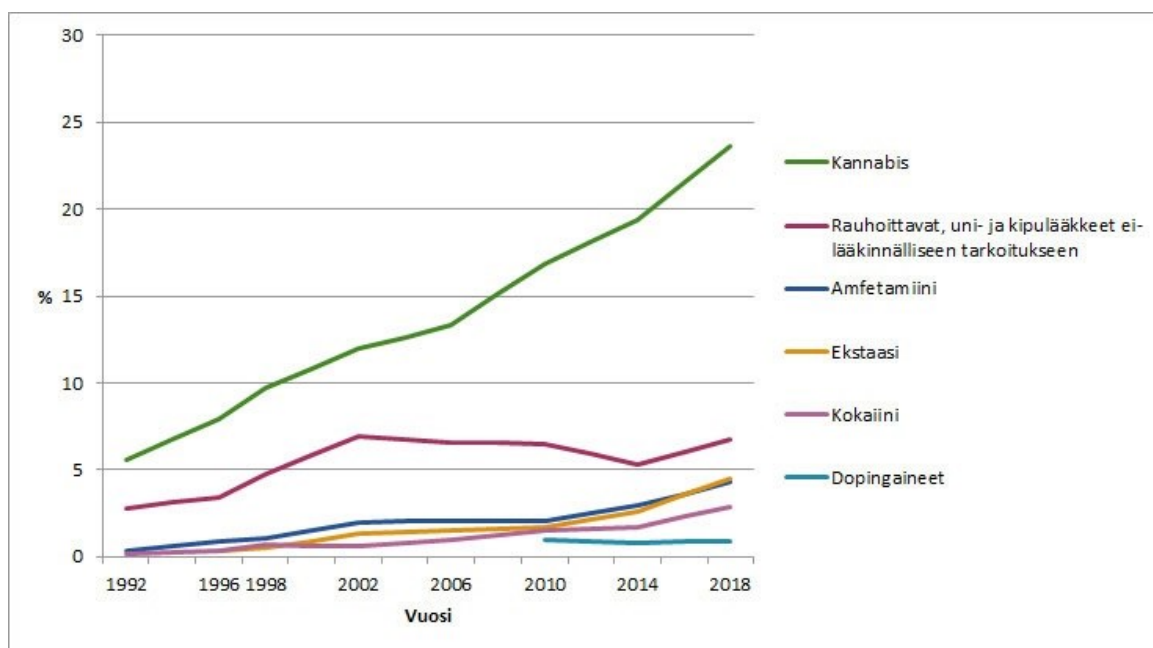
Kyselytutkimuksessa syksyllä 2018 saatiin selville, että suomalaisväestöstä 15–69-vuotiaista 24 prosenttia oli kokeillut jotakin huumetta ainakin kerran elämässään. Vastaajista 8 prosenttia oli käyttänyt huumeita kuluneen vuoden aikana ja 3 prosenttia viimeisen kuukauden aikana. Suomalaista 900 000 on kokeillut joskus huumeita, 300 000 henkilöä viimeisen vuoden aikana ja 120 000 viimeisen kuukauden aikana. (Päihdelinkki 2021.)

Suomessa arvioitiin 2017 rekisteritietojen pohjalta olevan 31 000–44 300 amfetamiinin ja opioidien ongelmakäyttäjää. Eli kaikista 15–64-vuotiaista suomalaisista 0,9–1,3 prosenttia. Huumeiden käyttö on voimakkainta pääkaupunkiseudulla sekä muissa suurimmissa kaupungeissa. Huumeiden käyttö on yleisempää miehillä kuin naisilla. (Päihdelinkki 2021.)

Kannabis on yleisimmin käytetty tai kokeiltu huume, kuten kuvasta 1 nähdään. Kannabiksen käyttö on noussut vuodesta 1992 6 prosentista 24 prosenttiin vuoteen 2018 mennessä. Myös muiden huumeiden kuten esimerkiksi amfetamiini, kokaiini ja ekstaasin kokeilut ja käyttö ovat lisääntyneet vuosien aikana. (THL 2018.) Euroopan huumeraportti tuo esille huumemarkkinoiden kehityksen, jossa huomataan, ettei käyttäjillä välttämättä ole todellisuudessa tietoisuutta mitä huumeaine sisältää. Uusia huumeaineita tulee jatkuvasti markkinoille. Viime vuonna EU:n varhaisen varoituksen järjestelmään ilmoitettiin 52 uutta psykoaktiivista ainetta. Markkinoille tulee puhtaita aineita, mutta myös erityisen vaarallisia ja voimakkaita aineita. (Euroopan huumeraportti 2022.)

Suomessa alkoholijuomien kokonaiskulutus 3,5- kertaistui 1960-luvun alusta vuoteen 2007, jolloin kulutus oli suurimmillaan 12,7 litraa jokaista vähintään 15-vuotiaasta kohden. Vuoden 2007 jälkeen

kulutus väheni melkein viidenneksellä. Juomatapatutkimuksen perusteella 2008–2016 oli kokonaiskulutuksen vähenemisen aikaa suomalaisilla 15–69-vuotiailla. Alaikäisten alkoholinkulutus on vähentynyt 2000-luvun alusta rajusti. (THL 2022.) Suomalaisen juomakulttuurin suurimpana muutoksena vuosien 1960–2014 välillä on ollut alkoholin lisääntynyt käyttö naisten keskuudessa. Samalla, kun naisten alkoholinkäyttö on lisääntynyt, on alkoholinkäyttö määrä vähentynyt miesten keskuudessa. (Mäkelä & Österberg 2016.)

KUVA 1. Eri päihteiden käytön osuudet 15–69-vuotiaassa suomalaisessa väestössä vuosina 1992–2018, %. (THL päihderaportti 2018)

3.2 Päihdepalvelut Suomessa

Palveluiden kehittämisestä, lainsäädännöstä sekä uudistusten toteuttamisesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ja aluehallintovirastot valvovat palvelun laatua. (STM julkaisuaika tuntematon.)

Kunnat vastaavat tarpeen mukaisesta päihdepalveluiden järjestämisestä. Kunnat voivat tuottaa palveluita itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai ostaa palveluita esimerkiksi järjestöiltä. Päihdepalveluita tulee järjestää eri kunnissa siinä määrin, kuin sille on tarvetta. (Marttunen, Kärkkäinen & Suvisaari julkaisuaika tuntematon.) Väestörakenteet ovat kunnissa hyvin erilaiset, mistä syystä myös palveluissa voi olla suuria alueellisia eroja (Kuussaari, Kaukonen, Partanen, Samposalo & Vormaa 2017).

Päihdepalveluita saa eri muodoissa, esimerkiksi avohuollonpalveluina, laitospalveluina tai erikoissairaanhoidon palveluina. Perusterveydenhuollossa järjestetään katkaisuhoidon. Lisäksi hoitoa tukevia palveluita on tarjolla, kuten asumispalvelut, sosiaalinen kuntoutus sekä päiväkeskukset. Rasikaana oleville tulee järjestää välittömästi riittävää hoitoa. Avopalveluihin voi hakeutua itsenäisesti ottamalla yhteyttä esimerkiksi paikalliseen

sosiaalitoimistoon, terveyskeskukseen tai päihdeyksikköön. Erikoissairaanhoidon puolestaan tarvitaan lähete. Hoito ja kuntoutus perustuvat 18-vuotta täyttäneille vapaaehtoisuuteen ja ne toimivat luottamuksellisesti, mutta esimerkiksi oman terveytensä vaarantava tai väkivaltainen päihteiden ongelmakäyttäjä voidaan määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon. Tahdosta riippumattomaan hoitoon määrääminen on kuitenkin käytännössä erittäin harvinaista. (STM julkaisuaika tuntematon.) Suomessa ainoana riippuvuusongelmien hoitoon erikoistuneena sairaalana toimii Järvenpään päihdesairaala, joka palvelee koko Suomen väestöä. Hakeutuminen edellyttää lähetettä. Hoitopalveluihin päihdesairaalassa sisältyy vieroitushoito, päihdehoito ja perhehoito. (A-klinikka julkaisuaika tuntematon.)

Päihdepalveluita tarjotaan lähtökohtaisesti avopalveluina. Palveluna voi olla esimerkiksi sosiaalinen tuki, katkaisuhoido, ryhmäterapia, perheterapia tai kuntoutus. Palveluissa selvitetään myös palvelunkäyttäjän toimeentuloa sekä asumiseen liittyviä kysymyksiä.

Erikoissairaanhoido tai kuntoutushoito on puolestaan tarpeellista, mikäli avohoidon palvelut eivät ole riittäviä tai tarpeenmukaisia. Katkaisuhoidossa keskitytään keskeyttämään päihteiden käyttö, hoidetaan vieroitusoireita sekä muita päihteiden aiheuttamia haittoja. Katkaisuhoido avohoidossa tai laitoksessa kestää useimmiten enintään 1–2 viikkoa. (STM julkaisuaika tuntematon.)

Kuntien tulee järjestää lakisääteisesti korvaushoitoa, johon liittyy hoitotakuu. Tämä määrittää sen, että hoitoon on päästävää kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saamisesta. Hoidon tarpeen arviointi tulee tehdä aina ennen korvaushoidon aloitusta. Korvaushoito on opioidiriippuvuuden hoitamista korvaushoitolääkkeen avulla. Korvaushoitoon liittyy lääkkeen lisäksi ammattilaisten tuki, esimerkiksi säännölliset keskustelut käynnit. (A-klinikka 2021.) Vertaistukiryhminä päihdekuntoutujille toimivat esimerkiksi AA- ja NA- ryhmät. Läheisille järjestetään myös vertaistukea tarpeen mukaan. (STM julkaisuaika tuntematon.)

Tuntemattomien ja vaarallisten huumausaineiden lisääntyneen liikkuvuuden vuoksi aineiden tunnistus kaduilla olisi tarpeellista käyttäjille. Tunnistuksen avulla voitaisiin varmentaa käyttäjälle huumausaineen todellinen sisältö ja tunnistuksen yhteydessä olisi myös mahdollista keskustella käyttäjän kanssa huumausaineiden tuomista riskeistä. Kaduilla tunnistaminen ei ole vielä mahdollista Suomessa, tähän kuitenkin olisi ratkaisuna A-klinikkasäätiön kohtaavan työn päällikkö Annuska Dal Mason mukaan huumeiden valvotut käyttötilat, jotka tällä hetkellä puhuttavat useita suomalaisia. (Euroopan huumeraportti 2022.) Helsingin kaupunki on myös esittänyt toiveensa Sosiaali- ja terveysministeriölle erillislain säätämisestä valvottujen pistotilojen käyttöönottokokeilun puolesta Suomessa. (THL 2021.)

4 MITÄ ON ERITYISNUORISOTYÖ

Erityisnuorisotyö on luonteeltaan sosiaalista nuorisotyötä, jonka tehtävänä on edistää nuoren fyysistä, psyykkistä, sosiaalista sekä taloudellista hyvinvointia. Alkuaikoina 1960-luvulta aina luvulle 1980 asti erityisnuorisotyöstä käytettiin nimitystä jengityö. Jengityö tarkoitti sitä, että nuorisotyöntekijät jalkautuivat esimerkiksi kaduille auttamaan nuoria. Alusta alkaen työn tavoitteena on ollut ennaltaehkäiseminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja päihteettömyys. Työskentely on ollut alusta alkaen verkostoitunutta ja moniammatillista. Työvälineinä on käytetty myös pienryhmä toiminta sekä erilaisia kampanjoita. Erityisnuorisotyön piiriin on luettu ennen vanhaa yksilöterapiaa, vammaisten ja asunnottomien auttamista, työllistämistä ja työttömien aktivoimista. Tänä päivänä erityisnuorisotyössä kohdataan kuitenkin poikkeuksetta huumeita ja rikollisuutta. (Nuoperi julkaisuaika tuntematon.)

Kuopion kaupungin erityisnuorisotyöntekijät Teemu Koponen sekä Tuija Argillander järjestävät Vinkkelin tiloissa kohdennettua ryhmätoimintaa nuorille aikuisille, joilla on haasteita päihteiden käytön kanssa. Ryhmän toiminnassa korostuu yhteisöllisyys, jolloin työvälineenä käytetään vertaisuutta, toiminnallisuutta ja yksilöllisesti räätälöityjä palveluita. Yhteisön tarkoituksena on tarjota nuorille mahdollisuus tulla turvalliseen paikkaan ja kohdata muita samankaltaisessa elämän tilanteessa olevia nuoria. Toiminnallisuus toteutuu yhdessä tekemisen kautta, jolloin huomioidaan vahvasti nuorten toiveet. Tekeminen voi olla esimerkiksi liikuntaa, ruuanlaittoa ja retkiä luontoon tai muihin kohteisiin. Yksilöllinen ohjaus tukee nuorta hoitamaan omia asioitaan, jotka usein liittyvät asumiseen, raha-asoiden hallintaan tai omaan terveyteen. Nuorta myös tuetaan opiskelu/ työelämään pyrkimiseen ja päihde- sekä mielenterveyspalveluihin hakeutumiseen ja hoitoon sitoutumiseen. Työpari käyttää työskennellessä esimerkiksi dialogisuuden ja etsivänuorisotyön menetelmiä. (Argillander & Koponen 2022.)

Nuorisotalo toimintaa järjestetään suurimmassa osassa kunnista. Toiminta kohdentuu yleisesti ottaen alle 18-vuotiaille. Yli 18-vuotiaille toimintaa ei juurikaan tarjota mutta pienessä osassa kunnista on aloitettu kehittämään suunnattua toimintaa 18–28-vuotiaille järjestöyhteistyön keinoin, sillä nuorille aikuisille on huomattu olevan tarvetta oman ikäisten kohtaamispaikalle. (Patio 2019.) Kuopiosta nuorisotiloja löytyy 14 (Kuopio julkaisuaika tuntematon).

Valtakunnallisesti vuonna 2019 on tutkittu kohdennetun ja erityisnuorityön palveluiden riittävyyttä Suomessa. Etsivänuorisotyö sekä nuorten työpajat arvioitiin valtakunnallisesti selkeästi riittäviksi alle sekä yli 18-vuotiaiden kohdalla. Riittävyys työpajatoiminnassa arvioitiin 18–28-vuotiaille korkeammaksi kuin alle 18-vuotiaille. Erityisnuorisotyön toiminnassa osana on usein pienryhmätoiminta, jota järjestetään kunnissa tarpeen mukaan. Suurin osa kunnista tarjoaa pienryhmä toimintaa, tämä arvioitiin vastaajien arvion mukaan riittävänä alle 18-vuotiaille mutta 18–28-vuotiaille melko riittämättömänä. (Patio 2019.)

4.1 Dialogi menetelmänä

Dialogi on ihmisten tasavertaista osallistumista ja yhdessä ajattelemista. Dialogissa toteutuu kunnioittava ja avoin vastavuoroinen vuorovaikutus. Dialogin käyttöä ohjaa periaatteet ja emotionaaliset elementit, jotka on esitetty alapuolella kuvassa 2. Nuori nähdään oman elämänsä ”herrana”, joka

kykenee tekemään omat ratkaisunsa. Dialogisessa kohtaamisessa on tärkeää olla oma itsensä, rehellinen ja avoin. Dialogin onnistumisen kannalta tulee luopua ennako-oletuksista ja tiedosta ja se vaatii osallistujilta luottamusta ja emotionaalista sitoutumista. Yhteisyyttä dialogiin luo tietämättömyys ja epätäydellisyys. Asioita mietitään ja ihmetellään yhdessä, eikä valmiita vastauksia siis ole. Tunteiden ilmaisu ja jakaminen on dialogisuudessa jopa toivottua. Nuorisotyössä dialogin tavoitteena onkin ymmärtää nuoren omaa näkökulmaa. Tämä onnistuu parhaiten kuuntelun, läsnäolon sekä aktiivisen vuorovaikutuksen kautta, näin nuorta tuetaan näkemään omat voimavaransa ja toimijuus itsessään. Nuoren omakuva vahvistuu näkemisen ja kuulluksi tulemisen avulla. (Fedotoff, Leppäkari & Timonen 2016.)

KUVA 2. Kohti dialogista vuorovaikutusta. (Fedotoff, Leppäkari & Timonen 2016.)

4.2 Etsivän nuorisotyön menetelmiä

Etsiväntyön menetelmiä ovat yksilöohjaus, jalkautuminen ympäristöihin, ohjaaminen ja saattaminen palveluihin, moniammatillinen verkostotyö sekä kohdennetut pienryhmät, leirit ja retket. (Argillander & Koponen 2022.) Keskeinen etsivänuorisotyön menetelmä on ennakoiva työote, johon liittyy vahvasti jalkautuminen alueellisesti eli nuori kohdataan siellä missä nuori/nuoret viettää vapaa-aikaansa. Nuorille tarjotaan vaihtoehto toimintaa ja kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret, joilla on haasteita vapaa-ajan vietossa. Tämä voi näkyä esimerkiksi päihteiden käyttönä, rikollisuutena tai muuna häiriökäyttäytymisenä. Tavoitteena on vaihtoehto toiminnan avulla luoda kontaktia nuoren ja työntekijän välille. Yhteyden ja luottamuksen syntyessä nuori saattaa uskaltautua pyytämään apua työntekijältä mahdollisissa ongelmatilanteissa. (Argillander & Koponen 2022.) Etsivän nuorisotyön menetelmiin kuuluu myös yllä mainitut dialogisuus ja vuorovaikutus.

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tehdä palvelukuvaus erityisnuorisotyöntekijöiden työkuvasta teemahaastatteluiden pohjalta. Haastattelimme palvelun tarjoajia sekä käyttäjiä. Tavoitteenamme oli, että palvelua olisi voinut kehittää tehokkaammaksi ja paremmaksi haastattelujen pohjalta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ei ole vain yhdenlainen tapa tutkia eikä minkään tietyn tieteenalan tutkimusote. Se pitää sisällään monia erilaisia lähestymistapoja, traditioita sekä aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä. Laadullista tutkimusta käytetään ihmisen sekä ihmisen elämän tutkimisessa ja tutkimuksen keskiössä ovat merkitykset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 22.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohteena olevia ilmiöitä tutkittavien näkökulmasta. Laadullinen tutkimus kohdistuu laatuun, ei määrään. Kvalitatiivinen tutkimus on usein hoitotieteessä käytetty tutkimustapa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 22.)

Opinnäytetyöhömmme valikoitui tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelu. Teemahaastattelu sopii tilanteisiin, joissa kohteena on esimerkiksi arat aiheet tai joissa halutaan selvittää heikosti tiedotettuja asioita, kuten arvostuksia, ihanteita ja perusteluja (Metsämuuronen 2001, 42).

Haastattelu määritellään keskusteluksi, joka sisältää ennalta päätetyn tarkoituksen. Haastattelu eroaa kuitenkin olennaisella tavalla keskustelusta, sillä se tähtää informaation keräämiseen sekä se on suunniteltua päämäärähakuista toimintaa. Haastattelu on tutkimusmenetelmä, jota voidaan hyödyntää useisiin eri tutkimustarkoituksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008.).

6.1 Teemahaastattelu ja aineiston keruu

Käytimme aineiston keruumenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua, eli teemahaastattelua. Teemahaastattelun etuna on mahdollisuus haastattelun aikana tarkentaa kysymyksiä ja saada aikaan syvällisempää keskustelua. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 41.) Valitsimme teemahaastattelun, sillä emme halunneet vain yhtä ”oikeaa” vastausta, vaan keskustelun avulla syvällisempiä näkemyksiä. Jos haastattelu olisi toteutettu vastauslomakkeen avulla, emme ehkä olisi saaneet niin kattavaa tietoa. Ryhmähaastattelun avulla myös osallistumiskynnystä madallettiin, sillä kohderyhmän nuoret tunsivat toisensa entuudestaan. Keskustelu ja vertaisuus nostivat myös vastausten laatua positiivisesti. Palvelukuvaukseen halusimme haastatella erityisnuorisotyöntekijöitä Teemua ja Tuijaa, jotta saisimme todenmukaisen ja kattavan tiedon palveluista.

Tämän opinnäytetyön aineisto on kerätty teemahaastatteluna kolmessa osassa. Ensimmäisen haastattelun kohteena olivat erityisnuorisotyöntekijät Tuija sekä Teemu. Kaksi muuta haastatteluryhmää olivat palvelun käyttäjinä toimivia nuoria aikuisia. Erityisnuorisotyöntekijöiden haastatteluun varasimme aikaa 1,5 tuntia, joka sisälsi 15 minuutin tauon.

Työparin haastattelussa käytetyt kysymykset:

1. Kertokaa, miten olette päätyneet tähän pisteeseen työssänne.
2. Mitkä ovat palvelumuodot, joita tarjoatte nuorille aikuisille?
3. Miten näette tulevaisuuden vaikuttavan työhönne?
4. Miten teidän toimintanne integroituu tutkittuihin menetelmiin?
5. Mitkä ovat työnne vahvuuksia?
6. Mitkä ovat työnne kehittämiskohteet?

Palvelunkäyttäjien haastattelu tapahtui pienryhmissä, jossa ensimmäisessä oli mukana viisi nuorta ja toisessa kolme nuorta. Työpari oli informoinut etukäteen tulevista haastatteluista ja kertoneet sen vapaaehtoisuudesta. Osa nuorista ilmoittivat olevansa kipeänä haastattelupäivänä, jonka vuoksi eivät päässeet osallistumaan haastatteluun. Laadimme palvelun käyttäjille kysymykset yhdessä palvelun tuottajien Teemun ja Tuijan kanssa. Ennen haastattelua menimme Vinkkelin tiloihin leipomaan pitsaa ja kahvittelemaan yhdessä haastateltavien nuorten kanssa. Yhdessä tekemisen idean oli poistaa jännitystä molemmin puolin sekä luoda luottamuksellinen ilmapiiri. Haastatteluun osallistuville annettiin luettavaksi ennen haastattelua tietosuojailmoitukset sekä allekirjoitettavaksi tutkimussopimus, ja lisäksi muistutimme vielä sanallisesti osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja nimettömyydestä. Opinnäytetyön tutkimustiedote, sisältäen tutkimussopimuksen sekä tietosuojailmoitus löytyvät opinnäytetyön lopusta LIITE 1. ja LIITE 2. Itsessään haastatteluihin oli varattu aikaa 45 minuuttia.

Palvelun käyttäjien haastatteluissa käytetyt kysymykset:

1. Muistatko mitkä asiat auttoivat kiinnittymään/tulemaan mukaan Vinkkelin toimintaan?
2. Mikä merkitys tällä palvelulla on ja mitä se tarjoaa juuri sinulle?
3. Onko sinulle selkeää mitä palvelu tarjoaa?
4. Onko palvelu riittävää?
5. Olisitko toivonut enemmän muihin palveluihin ohjaamista tai mukaan ottamista?
6. Miten koette Nuottaleirien ja päiväretkien merkityksen?
7. Kehittämisehdotukset palvelulle?
8. Risuja ja ruusuja.

6.2 Induktiivinen sisällön analyysi

Opinnäytetyömme aineiston analysointiin käytettiin induktiivista sisällön analyysiä, joka on yksi laadullisen analyysin muodoista. Induktiivisen sisällön analyysimuodon tarkoituksena on luoda teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa keskitytään aineistoon, eikä ennalta määrättyihin analyysimuotoihin tai teoretietoon. Induktiivisen analyysin tarkoituksena ei siis ole testata teoriaa. Vaiheet induktiivisessa sisällön analyysissä ovat aineiston tiivistäminen eli redusointi. Toisena vaiheena on alkuperäisaineiston ryhmittely aiheittain, eli klustorointi. Viimeisenä vaiheena on tiedon jäsentäminen, eli abstrahointi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 21.)

Tutkimusaineisto on saatu nauhoittamalla haastattelut. Nauhoitukset litteroitiin word tiedostoille. Palvelukuvaus on muodostunut työparin haastattelun pohjalta eikä sitä olla erikseen teemoitettu, jotta saataisiin mahdollisimman laaja palvelukuvaus. Työparin haastattelun pohjalta referoimme opinnäytetyömme palvelukuvauksen ja täydensimme palvelukuvausta palvelunkäyttäjien haastattelun pohjalta.

Palvelukäyttäjien haastattelut nauhoitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin. Palvelunkäyttäjien haastattelun vastaukset teemoitettiin kolmeen osaan, jotka ovat palvelun merkitys, resurssit ja vertaistuki. Teemoista tehtiin taulukot, joista esimerkkinä taulukko 1 ja taulukko 2.

TAULUKKO 1. Esimerkki sisällön analyysistä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistäväluokka
Vertaistuki on tosi iso osa täällä. On samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä niin sitten saa näkemystä muilta ihmisiltä, ja ymmärrys siitä, että ei olekaan yksin näiden asioiden kanssa. Ja kun käydään nuotta reissuilla saa muutakin sisältöä elämään kuin päihteet, vertaistuki on tosi iso osa täällä ja on saanut uusia tuttuja.	Vertaistuesta on ollut apua ja tukea siihen, ettei tunne olevan yksin. Yhteisten reissujen avulla saa muutakin sisältöä elämään kuin päihteet.	Kokemuksia vertaistuen tuomasta avusta.	Palvelun tuoma merkitys päih-teitä käyttävän nuoren aikuisen arkeen.	Haastattelun osallistuneiden kokemuksia palvelun merkityksestä arkeen.

TAULUKKO 2. Esimerkki sisällön analyysistä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistäväluokka
<p>Oikeestaan mi- kään muu ei tart- tis kehittämistä vaan tarvis lisää aikaa ja resursse- ja.</p> <p>Lisää samanlaisia ohjaajia kuin Teemu ja Tuija, sillee Teemua ja Tuijaa vois hyö- dyntää enemmän yksilöjuttuihin, koska se yksilö- aika on niin kor- tilla</p>	<p>Palvelua ei tarvit- sisi kehittää, mutta resursseja tarvittaisiin lisää.</p> <p>Yksilöaikaa tarvit- taisiin enemmän.</p>	<p>Kokemuksia pal- velun resurssien riittämättömyy- destä.</p>	<p>Yksilöajan merki- tys palvelun käyt- täjille.</p>	<p>Haastattelun osallistuneiden kokemuksia pal- velun resurssien riittävydestä.</p>

7 TULOKSET

Työmuotoon päätymiseen liittyi vahvasti työparin entinen työ etsivinä nuorisotyöntekijöinä, jota he ovat toteuttaneet työparina vuodesta 2002 alkaen. Silloin kohderyhmässä korostui enemmän yläkouluikäinen nuoriso ja ennakoiva työote oli keskeinen ajattelu työmallissa. Siihen liittyi vahvasti jalkautuminen alueellisesti eli menttiin lähiöihin ja paikkoihin missä nuoret kokoontuivat ja tarjottiin vaihtoehtoista toimintaa. Tutka oli viritetty kohtaamaan ja etsimään niitä nuoria, joilla selkeästi siinä elämäntilanteessa oli haasteita vapaa-ajan vietossa, johon saattoi liittyä esimerkiksi päihteiden käyttöä tai pientä rikollisuutta. Kohtaamisessa pyrittiin synnyttämään kontakti nuorisotyöntekijän ja nuoren välille, jotta nuori voisi käyttää työntekijän apua ja tukea muissakin elämän pulmatilanteissa.

Vuonna 2015 työpari huomasi lisääntyneen huumausaineiden käytön nuorten keskuudessa, esimerkiksi piikittäminen lisääntyi ja myös kovemmat huumausaineet tulivat markkinoille ja huumausaineiden saatavuus oli helppoa. Tuohon aikaan työpari kohtasi työskennellessään niitä nuoria, jotka he olivat oppineet tuntemaan yläkouluikäisenä. Näillä nuorilla aikuisilla olivat elämänpolut menneet siihen malliin, etteivät niin sanotusti siivet olleetkaan kantaneet ja oli suuria vaikeuksia elämäntilanteessa, joihin useasti liittyivät myös päihteet. Nämä nuoret tuottivat itse tarvetta ja toivetta siitä, että olisiko mahdollista antaa heille aikaa samalla muistellen työparin kanssa yhdessä koettuja aikoja. Sen hetkisen ennaltaehkäisevän ja ennakoivan työotteen aikana ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta antaa aikaa ja kohdata oikeasti kunnolla näitä nuoria.

Yllä mainittu kohtaaminen nuorten aikuisten kanssa johti työparin välillä pohdintaan ja huomioon, että kaupungissa on selvä palvelupuute nuorille aikuisille, jotka olivat jollain tavalla ajautuneet päihdemaailmaan ja käyttävät haitallisesti päihteitä lähes päivittäin. Havainnoinnin perusteella työpari päätyi esimiehen ja työyhteisön kanssa siihen tulokseen, että ilmiöön tulisi reagoida. Silloin päätettiin, että yksi etsivännuorisotyön työpareista alkaa kohdentamaan työtä suoraan nuorille aikuisille, joiden elämää haittaa merkittävästi päihteiden käyttö. Työpariksi valikoitui Tuija Argillander ja Teemu Koponen, sillä heillä oli työkokemusta noin 20 vuoden ajalta sekä myös päihdetyön osamista. Tuija ja Teemu kokivat heillä olevan kutsumusta tähän työmalliin, sillä he olivat nähneet nuorten elämänkaaria pitkän työhistorian aikana. He olivat huomanneet, ettei nuoruudessa annettu tuki ollut riittävää kaikille.

Vuoden 2018 aikana työpari siirtyi virallisesti työskentelemään uudella työotteella, jolloin avattiin myös foorumi yhteistyökumppaneille. Vuonna 2021 työparin nimike vaihtui etsivistä nuorisotyöntekijöistä erityisnuorisotyöntekijöiksi.

7.1 Nuorille aikuisille tarjottavat palvelumuodot

Keskeisenä palvelumuotona tarjotaan toiminnallista ryhmätoimintaa, jossa korostuu yhteisössä oleminen ja tekeminen. Tavoitteena on luottamussuhteiden luominen ja vertaisuus. ”Toipuakseen pitää myös saada antaa, eikä pelkästään saada kokemusta ottamisesta. Kokemus siitä, että minäkin olen tärkeä, minullakin on merkitystä.” Yhtenä palvelumuotona tarjotaan myös yksilötyötä eli yksilöllisesti räätälöityjä ja joustavia palveluita, jossa työntekijä on täysin asiakkaan käytettävissä asiassa kuin asiassa. Yksilötyössä pyritään siihen, että asiakas on mahdollisimman osallinen omien asioidensa hoidossa. Esimerkkinä jos asiakkaalla on raha asiat huonosti, tilannetta selvitetään yhdessä ja

asiakkaan ehdoilla, kenenkään selän takana ei lähdetä toimimaan vaan tuen tarpeen määrittää asiakas itse. Yksilötyö mahdollistaa asiakkaalle tuen saamista, jos ryhmässä oleminen ahdistaa. Asiakas voi tavata joko Teemua tai Tuijaa tai mahdollisuuksien mukaan kumpaakin. Yksilötyössä keskeistä on vuorovaikutus, asiakkaan kuunteleminen, voimavarojen etsiminen sekä toivon ja ihmisarvon ylläpitäminen.

Nuorten aikuisten kokemuksia palvelun merkityksestä:

”Vertaistuki on tosi iso osa täällä. On samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä niin sitten saa näkemystä muilta ihmisiltä, ja ymmärrys siitä, että ei olekaan yksin näiden asioiden kanssa.”

”Mulle ainakin on tärkeää se, että on jotkut turvalliset aikuiset, kenelle voi puhua oli asia mikä tahansa. On tosi tärkeitä oikeasti, että on joku aikuinen ihminen, joka välittää, se tuo tosi paljon turvaa. Ja sen huomaa, että ne välittää aidosti eikä sillei, että ne on vaa töissä täällä.”

”Mun mielestä on ollu ainakin ihanaa huomata se, että Tuija ja Teemu haluaa oikeesti tutustua meihin jokaiseen yksilönä ja vielä aika syvällisestikin. Tai sillälailailla musta ainakin tuntuu, että ne tuntee mut ihan todella hyvin.”

”Keksitään ja mietitään yhdessä mitä voidaan tehdä arjessa selvinpäin, kun ollaan kotona ja Tuija tai Teemu ei oo tavoitettavissa.”

”Jos on oikeasti semmoinen huono tilanne, että ei vaan pysty tulemaan tänne niin sitten heidän kanssaan pystyy puhumaan puhelimesta tai he tulevat nuoren luokse. Jos on vaikeeta lähtee kotoa niin ne saattaa tulla hakemaan.”

”Mullekki ne toi pesukoneen, että se apu ei jää vaan tähä huoneeseen. Semmosta pientä suurta apua.”

”Kela ja tälläset niinku virastoasioiden hoitamiset käy näiden tuella tosi paljon helpommin, jos ei osaa tai tuu vaa hoidettua niitä yksin nii täällä kyllä saa sit hoidettua.”

Erillisenä palvelumuotona työpari tarjoaa erilaisia retkiä ja Nuotta-leirejä. Nuotta-valmennuksen järjestävät valtakunnalliset nuorisokeskukset, leirit tarjoavat ryhmätukea toiminnallisten ja elämyksellisten menetelmien avulla. Leirimuotoinen valmennus on suunnattu kaikille 14–29-vuotiaille sosiaalisen vahvistamisen tarpeessa oleville nuorille. Leireillä ja retkillä korostuu yhdessä oleminen ja kokemusten jakaminen. Leirit mahdollistavat nuorille itsetutkiskelua siitä, kykeneekö hän tämänhetkisen voinnin kanssa lähtemään esimerkiksi kolmen yön reissulle. Leirit ja retket auttavat nuoria irtaantumaa arjesta uudessa ympäristössä ja kokeilemaan erilaisia asioita, joita olisi mahdollisuus hyödyntää myös arjessa. Leirit mahdollistavat nuorille turvallisen ja luottamuksellisen ympäristön sekä rutiinit, joita nuorella ei välttämättä omassa arjessaan ole. Nuotta-leireihin kuuluu säännölliset ruokailut ja ohjattu toiminta, joka mahdollistaa työparin läsnäolon jatkuvasti. Työpari näkee retket ja leirit kuntouttavana elementtinä päihteitä käyttävien nuorten aikuisten keskuudessa. ”Tulokset on ollut huikeita joidenkin yksilöiden kohdalla. Toivoisimme, että olisi enemmän sellaisia kuntouttavia palveluita, jotka pitäisivät sisällään leiri/retki muotoista toimintaa.”

Nuorten aikuisten kokemuksia Nuotta-leireistä:

”Aivan parasta kun siellä pääsee nollaamaan, niinku sen oman arjen. Siellä on tekemistä mitä sä et todennäköisesti koskaan tulis tekemään niinku itse omista rahoistas.”

”Semmoiselle kenelle on vaikka vielä niinku aika aktiivisena päihdeongelma niin se on semmonen aika milloin ne pääsee irtautumaan siitä päihde arjesta. Se, että pystyy olemaan ne muutamakin päivät selvinpäi, on myös tosi iso juttu.”

”Auttaa saamaan etäisyyttä arkeen, löytämään uusia puolia itsestään tekemisen kautta, tutustumaan muuhun porukkaan ja yhdessä tekeminen. Siellä on hyvä olla kun on rutiinit. Ei tulis kokeiltuu tollasia juttuja, jos ei kävis noilla reissuilla esim. yks kokeili ekaa kertaa kalastusta nuotassa ja nyt se halua vaa kalastaa.”

Nuorten aikuisten kokemuksia palvelun tarjonnasta ja riittävydestä:

”Kyllä se on aika selkeätä, kun se ei rajotu sellaseen tietynlaiseen vaan aina voi kysyä vaikka ei tietäis liittykö tähän.”

”Sillon alussa ei kyllä ollut välttämättä selkeää mitä palvelu tarjoaa, ainakaan en ois uskonu että näinki paljon erilaisia mahdollisuuksia ja palveluita näillä. Täällä on ihan hirmusesti kaikkee mitä voi tehdä ja sillee.”

”Palvelu on riittävää, tai enemmänkin. Minunkin mielestä enemmänkin ku riittävää, 5/5.”

”Päiväretket on semmosia kivoja retkiä, yhdessä oloa, tekemistä ja höpöttelyä. Ollaan useasti lähdetty päiväreissulle, jos jollain on mennä vähä huonosti nii sen avulla yritetty skarpata häntä.”

7.2 Tulevaisuuden vaikutus työhön

Tulevaisuus näyttäisi, että päihteiden käyttö ei ole vähenemässä, yhä nuoremmat kokeilevat sekä käyttävät päihteitä, eli tarve ainakin tulee olemaan. Työpari näkisi tulevaisuuden haasteena tilanteen, jossa on paljon ihmisiä, joilla menee heikosti taloudellisesti tai sosioekonominen asema on heikko. Tämä voi johtaa yllä mainituissa olosuhteissa kasvaneita nuoria mielenterveys- ja päihdeongelmiin, jolloin palvelun tarve lisääntyy. Taloudellisen tilanteen heikkeneminen yhteiskunnassa heijastaa myös siihen, että joudutaan puntaroimaan rahan käyttökohdetta mielenterveys- ja päihdepalveluiden välillä, sillä nämä palvelut ovat usein eriteltyinä vaikkakin mielenterveys- ja päihdeongelmat kulkevat käsi kädessä.

7.3 Toiminnan integroituminen tutkittuihin menetelmiin

Työn viitekehyksenä toimii sosiaalipedagoginen ajattelu ja työssä korostuu nuorisotyön kasvatuksellisuus, joissa yhteisöllisyys ja osallisuus ovat keskeisimpinä elementteinä. Näitä vasten peilautuu myös työparin tausta etsivinä nuorisotyöntekijöinä. Työparin jalkautuessa mennään etsivän nuorisotyön lainalaisuuksien mukaan, jossa keskeisenä kaikesta on dialogisuus, eli kohtaaminen ja antaa mahdollisuus tulla kuulluksi tasavertaisesti ilman valtasuhteita tai paineita. Pedagogisena puolena työpari noudattaa nuoristyön eetosta kasvatuksellisuudesta, joka mahdollistaa nuoren aikuisen sosiaalisen kasvamisen, eli saa harjoitella rauhassa minuutta ja minuuden olemista ryhmässä. Nuorisotyön merkitys näkyy osallisuutena ja toiminnallisuutena. Työpari pyrkii huomioimaan ajattelumalleista toipumisorientaatiota, jossa ihminen kohdataan kokonaisvaltaisesti eikä keskitytä vain ”ongelmaan”, vaan huomioidaan ihmisen koko elämätilanne.

7.4 Työparin vahvuudet

Työpari kuvaa selkeäksi vahvuudekseen kiireettömyyden, eli he pyrkivät siihen, ettei kalenteria täytettäisi täyteen vaan olisi mahdollisuus reagoida tarvittaessa nopeastikin asiakkaan tarpeeseen. Toisena selkeänä vahvuutena nostettiin ylös saavutettavuus ja joustavat palvelut. Asiakkaat voivat ot-

taa työpariin yhteyttä puhelimitse, sähköisesti tai ihan vain kävelemällä Vinkkelin tiloihin paikalle. Työpari tarvittaessa joustaa ajasta ja paikasta, eli jos vaikka asiakas ei kykene tulemaan Vinkkelin tiloihin, voi työpari tavata hänet muualla, esimerkiksi ulkona. Joustavuuden mahdollistaa myös työparin mahdollisuus työskennellä erillään. Lisäksi työpari nostaa vahvuudekseen reagoinnin nopeuden, eli yhteydenoton jälkeen pyritään reagoimaan tilanteeseen mahdollisimman nopeasti ilman pitkiä jonoja. Työajan määrittämisen vapaus mahdollistaa joustavuuden ja nopean reagoinnin. Vahvuudeksi nousi esille myös työmenetelmien laaja kirjo.

”Tänne ei onneksi tarvii jonottaa saa vaan tulla tai sit sut voidaan tulla jopa hakemaan kotoo. Se on musta outoa, kun tänne ei oo mitään jonoja, toisinku jonnekkii psykiatrille.”

7.5 Työn kehittämiskohteet

Työpari näkee haasteena sen, että palvelua pyörittää vain yksi työpari, jolloin esimerkiksi toisen ollessa poissa joutuu toinen tekemään yksin kahden ihmisen työt. Kehittämiskohteena työpari näkee vastuun palvelun laajenemisesta tulevaisuudessa. Resurssien lisääminen vähentäisi palvelun haavoittuvuutta ja mahdollistaisi työntekijöiden hyvinvoinnin ja jaksamisen. Resurssien lisääminen mahdollistaisi myös työmenetelmien ja palvelumuotojen kehittämisen sekä muokkaantumisen asiakasryhmän tarpeiden mukaisesti. Palvelun muokkautuminen ei onnistu kovinkaan nopeasti vain kahden ihmisen turvin. Työpari ei ole voinut toteuttaa jalkautuvaa työtä niin paljoa kuin olisi ollut tarkoituksen mukaista sillä resurssit eivät mahdollista uusien asiakkaiden vastaanottamista. ”On sellainen tunne, ettei halua antaa palvelulupausta, koska ei pystyisi pitämään sitä.” Kehittämiskohteeksi haastattelussa nousi toimintojen selkeyttäminen ja aikataulutus. Työpari kokee haasteeksi myös palvelun irrallisuuden muista mielenterveys- ja päihdepalveluista.

Palvelun käyttäjien kehittämisehdotuksia:

”Ois kiva, jos näkis jostaki aukioloajat, että ois vaikka lukujärjestys tyylillä. On välillä epäselvää, että miten ollaan auki ja milloin Teemu ja Tuija on käytettävissä. Vois olla vaikka Vinkkelin tiloissa lukkari, et ei tarvii olla netissä yleisessä jaossa.”

”Mun mielestä tätä sais mainostaa enemmän.”

”Lisää samanlaisia ohjaajia kuin Teemu ja Tuija, sillee Teemua ja Tuijaa vois hyödyntää enemmän yksilöjuttuihin, koska se yksilöaika on niin kortilla.”

”Nuotta- leirejä vois olla enemmänkin.”

”Oikeestaan mikään muu ei tarttis kehittämistä vaan tarvis lisää aikaa ja resursseja.”

8 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyömme syksyllä 2021 tekemällä aihekuvauksen. Opinnäytetyömme suunnitelma valmistui keväällä 2022. Jatkoimme opinnäytetyömme kirjoittamista loppukesästä ja aloitimme haastattelut alkusyksystä 2022. Olemme kirjoittaneet opinnäytetyötämme aina yhdessä, sillä koemme sen meille luontevimmaksi työskentelymuodoksi. Olemme saaneet tukea opinnäytetyöprosessissa työntilaaajilta sekä erityisesti ohjaavalta opettajalta. Opinnäytetyöprosessin aikana yhteistyö on ollut sujuvaa ja johdonmukaista kaikkien osapuolien osalta. Opinnäytetyön aihe on muokkaantunut prosessin edetessä. Olemme pysyneet suunnitellussa aikataulussa prosessin aikana.

8.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tehdä palvelukuvaus erityisnuorisotyöntekijöiden työnkuvasta teemahaastatteluiden pohjalta. Haastattelimme palvelun tarjoajaa sekä käyttäjiä. Tavoitteenamme oli, että palvelua olisi voinut kehittää tehokkaammaksi ja paremmaksi haastattelujen pohjalta.

Haastattelujen pohjalta saatiin luotua palvelukuvaus, jossa hyödynnettiin palvelunkäyttäjien kokemuksia saamastaan palvelusta. Kasvotusten tehdyssä haastattelussa oli etuna se, että pystyimme kysymään tarkentavia kysymyksiä ja vastaukset olivat monipuolisempia. Valitsimme opinnäytetyössämme haastattelu muodoksi ryhmähaastattelun, jonka etuna oli vertaistuki sekä keskusteleva ilmapiiri. Työparin haastattelun avulla syntyi toiminnan kuvaus, jota täydensimme palvelunkäyttäjien haastatteluvastauksien pohjalta. Haastatteluissa nousi selkeästi esille vertaistuen merkitys palvelussa sekä resurssien riittämättömyys. Palvelukuvausta tehdessämme huomasimme, että palvelunkäyttäjät ovat kokeneet saamansa palvelun juuri sellaisena, miten työpari tarjoamansa palvelun kuvasivat haastattelussa. Tämän pohjalta päädyimme hyödyntämään palvelunkäyttäjien haastattelussa tulleita vastauksia täydentämään palvelukuvausta.

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, miten kevyelläkin tuella saadaan merkittäviä tuloksia nuorten aikuisten tukemisessa eri elämäntilanteissa. Palvelukuvausta tehdessämme havahtuimme palvelun moninaisuuteen ja siihen, miten iso merkitys palvelulla on palvelun käyttäjille. Haastatteluissa palvelunkäyttäjät nostivat esille, miten tärkeää tuen saaminen on siinä hetkessä, kun sille on oikeasti tarvetta. Jos apua ei ole tarjolla varhaisessa vaiheessa, ihmisten ongelmat pitkittyvät, monimutkautuvat ja kustannukset kasvavat (Wahlbeck, Hietala, Kuosmanen, McDaid, Mikkonen, Parkkonen, Reini, Salovuori & Tourunen 2018, 15). Pohdimme opinnäytetyötä tehdessämme palvelumuodon laajempaa tarvetta mahdollisesti koko Suomen alueella. Palvelu, joka tarjoaa tukea arjessa pärjäämiseen, eikä keskity kapeasti ongelmaan vaan pyrkii tukemaan elämistä ongelman kanssa. Palvelu ei pelkästään tarjoa tukea ja apua vaan myös turvallisen paikan ja turvalliset aikuiset. Nuoret toivat haastattelussa esille sen, että tuen tarve voi joskus olla vaikka pelkästään paikka, jossa voi tehdä koulutehtävät rauhassa ja tarvittaessa saada tukea tehtävien tekemiseen. Tulevina sairaanhoitajina tutkimuksen tekeminen on herättänyt meille ajatusta siitä, miten aina olisi tärkeä huomioida ihmisen kaikki tarpeet ja sen hetkinen elämäntilanne kokonaisuutena, eikä jättää muita tarpeita sairauden ”varjoon”.

Tutkimustuloksissa nousi esille resurssit ja niiden riittämättömyys. Osa palvelun käyttäjistä koki saavansa jopa enemmän kuin riittävää tukea palvelulta, mutta osa koki esimerkiksi yksilötuen olevan

riittämätöntä. Tuloksista voidaan päätellä, että palvelun resurssit ovat riittäviä siinä mittakaavassa, jolla sitä nyt toteutetaan, mutta resurssit eivät ole riittäviä laajentamaan palvelua kaikille palvelua tarvitseville. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden riittävyttä Suomessa on tutkittu esimerkiksi YhdessäMieliin -hankkeessa. Hanketta tehdessä nousi esille, miten palvelujärjestelmä on pirstoutunut eivätkä resurssit kohdennu oikein. Palveluiden saatavuus on heikkoa ja kokonaisuus on vailla strategista ohjausta vaikkakin mielenterveyden häiriöt, ja niihin lukeutuvat päihdeongelmat ovat kansanterveyshaaste. (Wahlbeck ym. 2018, 12-15.)

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Noudatimme tutkimuksessamme tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjetta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämä tarkoittaa, että toimintamme pohjautuu rehelliseen, luotettavaan ja avoimeen toimintaan. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019.) Käyttämämme lähteet ovat luotettavia ja sisältävät ajantasaista tietoa.

Tutkimukseen osallistuvat ovat vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa, tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuva voi keskeyttää tutkimukseen osallistumisensa milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia. Tutkimukseen osallistuville annettiin ennen tutkimuksen aloitusta allekirjoitettavaksi sopimuslomake liite 1, missä painotettiin tutkimukseen osallistuvien nimettömyyttä, salassapitovelvollisuutta sekä kerrottiin tutkimushaastattelun nauhoittamisesta. Tutkimusaineistoa säilytettiin ja käsiteltiin luottamuksellisesti niin, ettei tutkimusaineistoa nähneet ulkopuoliset eikä näin ollen myöskään kenenkään tutkimukseen osallistuvan henkilöllisyys paljastu. Aineisto tuhottiin asianmukaisesti tutkimuksen päätyttyä. Olemme täyttäneet asianmukaisesti tietosuojailmoituksen, liite 2.

Ennen palvelunkäyttäjien haastatteluja pohdimme yhdessä työparin kanssa, miten saisimme luotua haastatteluihin rennon sekä luotettavan ilmapiirin, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman todennukaisia ja kattavia. Päädyimme järjestämään yhteistä tekemistä haastateltavien kanssa ennen haastattelun alkua. Ensimmäisen ryhmän kanssa leivoimme pitsaa yhdessä ja toisen ryhmän kanssa kahvitelimme ennen haastatteluja. Pohdimme, miten tutustuminen ennen haastatteluja vaikutti vastauksiin. Koemme tutustumisen vaikuttaneen vastauksiin positiivisesti, sillä moni haastatteluun osallistuva jännitti haastattelutilannetta, joten tutustumisella ja yhteisellä tekemisellä saimme ”rikkoutua jäätä” molemmin puolin ennen haastattelua. Työpari toivoi myös kehittämissideoita ja palautetta toiminnasta palvelunkäyttäjiltä, joten koimme tutustumisen vaikuttavan myös luotettavan ilmapiirin luomiseen. Tämä näkyi haastattelun vastauksissa niin, että haastateltavat toivat rohkeasti esille omia näkemyksiään. Pohdimme tutkimus tulosten luotettavuutta haastatteluiden vastaajien vähäisyyden näkökulmasta. Mielestämme haastatteluihin osallistuvien määrä ei poista luotettavuutta tulosten osalta, sillä vastaukset olivat osallistujilla yhteneväiset.

8.3 Oman osaamisen kehittyminen

Opinnäytetyön tekeminen kuuluu sairaanhoitajan tutkinnon opintoihin Savonia ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö on kehittämis- tai tutkimustyöluonteinen opintokokonaisuus. (Savonia 2022.)

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen aihekuvauksella syksyllä 2021. Emme löytäneet valmiista opinnäytetyöaiheista mieluisaa, joten yhdistimme molempien kiinnostusten kohteet. Toisella meistä kiinnostus oli lapsiin/ nuoriin ja toisella taas päihdehoitotyöhön, tästä syntyi innostava keskustelu nuorten päihteiden käytöstä, joka on ollut viime aikoina paljon esillä mm. uutisoinnissa.

Otimme yhteyttä Kuopion kaupungin nuorisopalveluihin ja esitimme kiinnostuksemme tehdä opinnäytetyömme nuorten päihteiden käyttöön liittyvästä aiheesta. Nuorisotyön suunnittelija ehdotti meille yhteistyötä Teemu Koposen ja Tuija Argillanderin kanssa ja näin yhteistyö heidän kanssaan lähti käyntiin. Yhteistyö tilaajien kanssa on ollut alusta asti tiivistä. Työsuunnitelmamme hyväksyttiin keväällä 2022, työsuunnitelmaa tehdessä opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite muokkaantui ja konkretisoitui. Loppuraportin kirjoittamisen aloitimme loppukesästä 2022.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, mikä vaati paljon perehtymistä tutkimuksen tekemiseen sekä tietysti itse aiheen teoriaosuuteen. Olemme työskennelleet aina yhdessä, mikä on vaatinut molemmilta joustamista ja aikatauluttamista. Aikataulujen yhteen sopiminen on ajoittain ollut haastavaa. Opinnäytetyön tekeminen on tuonut paljon uutta osaamista molemmille kirjoittajille, erityisesti luotettavan lähteen löytämiseen ja raportin kirjoittamiseen, sekä opettanut kärsivällisyyttä pidemmän ja laajemman prosessin tekemisessä. Opinnäytetyön kirjoittaminen on ajoittain ollut hidasta ja eteneminen on tuntunut haastavalta, näissä tilanteissa olemme kääntyneet ohjaavan opettajan puoleen, joka on auttanut ja tukenut työssä eteenpäin. Teoriatiedon etsiminen ja kirjoittaminen on tuonut haasteita, sillä molemmat olemme enemmän käytännönläheisiä tekijöitä. Opinnäytetyön tilaajat ovat olleet aktiivisesti tukena prosessissa sekä auttaneet aina tarvittaessa.

Onnistuimme kokoamaan selkeän kokonaisuuden ja sisällyttämään oleellisen tiedon kompaktiin pakettiin. Alun haasteiden jälkeen kehityimme kirjoittajina sekä tiedon etsijöinä ja tarkastelemaan kriittisesti lähteitä. Haastattelutilanteissa onnistuimme luomaan rennon ja luottamuksellisen ilmapiirin. Kehitettäväksi jäi kirjoittamisrytmin aikatauluttaminen, sillä välillä pidimme liiankin pitkiä taukoja kirjoittamisesta, jolloin kirjoittamisen jatkaminen tuntui vaikealle. Toisena kehittämiskohteena nousi molemmille selkeästi esille liika itsekriittisyys, toisinaan käytimme liikaakin aikaa miettien tekstin sisältöä, joka viivästytti työn etenemistä.

8.4 Ammatillinen kasvu ja asiantuntijuuden kehittyminen

Ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi, jonka avulla yksilö hankkii muuttuvien ammattitaitovaatimusten edellyttämiä taitoja sekä tietoja. Yksilön kasvaessa ammatillisesti, hän kasvaa samalla myös ihmisenä. Ammatillinen kasvu näin ollen voidaan yhdistää uraan ja henkiseen kasvuun. (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 95–100.)

Ammattikorkeakoulusta valmistuneella on monipuolista ja laajaa osaamista, joiden avulla ihminen kehittää omaa asiantuntijuuttaan. Asiantuntijuudella tarkoitetaan sitä, että ihminen pystyy löytämään ja käyttämään erilaisia ratkaisuja työssään, jotka pohjautuvat tutkittuun tietoon. Asiantuntijuuteen liittyy myös ihmisen tietämys ja tuntemus omaa työtänsä kohtaan sekä työtehtäviin liittyvien prosessien hallinta. Matka asiantuntijaksi on prosessi, joka kehittyy koko opintojen ajan ja myös työpaikan sekä työntekijän välisessä suhteessa. Erilaiset työkokemukset ja oppiminen koulussa luovat

pohjan asiantuntijuudelle. Asiantuntijuuden kehittymiseen vaikuttaa työpaikan ja työntekijän välisessä suhteessa työyhteisö ja henkilökohtaiset kokemukset työelämästä. Opintojen aikana opiskelijan asiantuntijuus kehittyy reflektion kautta mikä tarkoittaa sitä, että opiskelija havainnoi tapaansa toimia opiskellessa ja työelämässä. Havainnoinnin avulla opiskelija pystyy omaksumaan erilaisia toimintatapoja ja oppii löytämään ratkaisuja työelämässä. (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 14–16.)

Opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut ammatillista kasvuamme lisäämällä teoriatietoa, jonka merkitys on suuri asiantuntijaksi kasvaessa. Opinnäytetyöprosessi on opettanut tekijöilleen laajan ja prosessinomaisen työn tekemistä aiheesta toteutukseen vaiheittain. Opinnäytetyön tekeminen on myös opettanut ongelmanratkaisutaitoja ja pitkäjänteisyyttä tekijöilleen. Olemme oppineet kysymään apua rohkeasti ”umpikuja” tilanteissa, joka on mielestämme tärkeä taito myös työelämässä ja moniammatillisessa työskentelyssä. Tutkimuksen tuloksissa nousi vahvasti esille vertaistuen ja vertaisuuden sekä pienenkin avun suuri merkitys eteenkin ihmisten kanssa, joiden elämää päihdeidenkäyttö tai mielenterveysongelmat jollain lailla haittaavat. Aiomme ehdottomasti hyödyntää vertaistukea ja vertaisuutta tulevana sairaanhoitajina. Vertaistuella asiakas saa tukea arjessa pärjäämiseen esimerkiksi sairauden ja sen tuomien haasteiden kanssa ja asiakas tietää, ettei ole yksin asian kanssa. Uskoisimme myös vertaisuuden lisäävän hoitomyöntyvyyttä vertaistuen tuomalla konkreettisella tiedolla ja kokemuksella hoidosta sekä palveluiden käytöstä.

Opinnäytetyön tekeminen lisäsi ymmärrystä päihdehäiriöiden ja päihderiippuvuuksien taustalla vaikuttaviin moninlaisiin haasteisiin, ongelmiin ja sairauksiin. Se lisäsi ymmärrystä ennakoivan työotteen merkityksestä mielenterveys- ja päihdehoitotyössä. Tutkimuksen tekeminen avarsi nuorisotyön tärkeän merkityksen osana mielenterveys- ja päihdepalvelujärjestelmää.

8.5 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Opinnäytetyömme menee luettavaksi Vinkkelin tiloihin. Tarkoituksena on hyödyntää palvelukuvaustan uuden asiakkaan perehdyttämiseen siitä, mitä kaikkea palvelu tarjoaa. Tavoitteena on myös uuden asiakkaan luottamuksen herättäminen sekä kynnyksen madaltaminen palvelun käyttäjien haastatte- luissa ylösnousseiden kokemusten pohjalta.

Ajattelimme, että opinnäytetyötä voitaisiin hyödyntää myös mahdollisesti muiden paikkakuntien nuorisotyön palveluissa. Opinnäytetyötä voitaisiin myös hyödyntää erityisnuorisotyöntekijöiden yhteistyöta- hojen kanssa. Yhteistyötaho voisi näyttää opinnäytetyömme palvelukuvaukselle nuorelle, jolle uskoisi palvelun sopivan.

Kehittämisideana meille nousi esille sama kuin palvelun käyttäjillä sekä työparilla itsellään eli resurs- sien lisääminen. Palvelun käyttäjiä varmasti olisi enemmän, kuin mitä tällä hetkellä työparilla on asi- akkaana, niin olisi hienoa, jos saataisiin esimerkiksi toinen työpari tekemään samalla ajatuksella tätä työtä. Työparilla ei ole mahdollisuuksia mainostaa palveluaan, sillä yksi työpari ei voi ottaa liikaa uu- sia asiakkaita ja samalla luvata kaikille tasavertaista palvelua.

LÄHTEET

- A-klinikka 2021. Korvaushoito ei ole mielipidekysymys. Verkkajulkaisu. Päivitetty 13.4.2021. <https://www.a-klinikka.fi/ajankohtaista/artikkeli/korvaushoito-ei-ole-mielipidekysymys>. Viitattu 13.9.2022.
- A-klinikka julkaisuaika tuntematon. Päihdesairaala. Verkkajulkaisu. <https://www.paihdesairaala.fi/palvelut>. Viitattu 13.9.2022.
- Argillander, Tuija & Koponen, Teemu 2022. Erityisnuorisotyöntekijät. Kuopion Kaupunki. Haastattelu 29.8.2022.
- Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus 2022. Euroopan huumeraportti 2022: Suuntauksia ja muutoksia. Euroopan unionin julkaisuautoimisto, Luxemburg. https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/14644/2022.2419_FI_02_wm.pdf Viitattu 6.9.2022.
- Fedotoff, Jaana, Leppäkari, Heidi & Timonen, Päivi 2016. Koordinaatit nuorten tieto- ja neuvontatyöhön. Suuntaviivoja ammatilliseen osaamiseen. Oulu: Koordinaatti – Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus. <file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Koordinaatit-nuortentietojaneuvontatyohon.pdf>. Viitattu 1.9.2022.
- Haravuori, Henna & Raitasalo, Kirsimarja 2017. Nuorison päihteidenkäytön trendit 2000-luvulla. Lääkärilehti s. 1782–1787. Viitattu 30.4.2022 <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/site/assets/files/0/20/99/921/sll342017-1782.pdf>.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.
- Huumausainelaki 2014/1127. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>. Viitattu 13.9.2022.
- Janhonen, Sirpa & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2005. Kohti asiantuntijuutta. Vantaa: WSOY.
- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kuopio julkaisuaika tuntematon. Nuorisotilat. Kuopio.fi. <https://www.kuopio.fi/nuorisotilat>. Viitattu 6.11.2022.
- Kuussaari, Kristiina, Kaukonen, Olavi, Partanen, Airi, Samposalo, Hanna & Vormaa, Helena 2017. Päihdepalveluiden rakenteen ja työnjaon maakunnittaiset erot vuonna 2015. Yhteiskuntapolitiikka 82(2017):3, 262–273. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135393/YP1703_Kuussaariym.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 6.11.2022
- Marttunen, Mauri, Kärkkäinen, Jukka & Suvisaari, Jaana. Mielenterveyspalvelut. Verkkajulkaisu. Thl.fi verkkopalvelu mieleterveyspalveluista. Julkaisuaika tuntematon. <https://thl.fi/documents/2616650/2646346/Mielenterveyspalvelut.pdf/1224fbf8-6af8-41c6-a1c0-5a884d6af097>. Viitattu 5.5.2022.
- Marttunen, Mauri & Von der Pahlen, Bettina 2013. Päihdehäiriöiden kehittymistä voidaan ehkäistä. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 129(19), 2051–6. <https://www.duodecimlehti.fi/duo11263>. Viitattu 28.4.2022.
- Metsämuuronen, Jari 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.
- Mielenterveystalo. Mielenterveys puheeksi. Verkkajulkaisu. Mielenterveystalo.fi Verkkopalvelu mieleterveyspalveluista. Julkaisuaika tuntematon. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-opaat/opaat/mielenterveys_puheeksi. Viitattu 3.5.22.

- Mäkelä, Pia & Österberg, Esa 2016. Alkoholien kulutus, juomatavat ja alkoholipolitiikka. Lääkärilehti. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/alkoholinkulutus-juomatavat-ja-alkoholipolitiikka/?public=e57295e6e7598e2a4bf7689f7ce3a4a8>. Viitattu 6.11.2022.
- Nuoperi julkaisuaika tuntematon. Erityisnuorisotyö. Verkkojulkaisu. Turku: Turun yliopisto. <https://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=6>. Viitattu 20.8.2022.
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Viitattu 3.5.2022.
- Nurmi, Jari-Erik, Ahonen, Timo, Lyytinen, Heikki, Lyytinen, Paula, Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva: PS-kustannus.
- Onyeka, Ifeoma N, Beynon, Caryl M, Uosukainen, Hanna, Korhonen, Maarit Jaana, Ilomäki, Jenni, Bell, J Simon, Paasolainen, Mika, Tasa, Niko, Tiihonen, Jari & Kauhanen, Jussi 2013. Coexisting social conditions and health problems among clients seeking treatment for illicit drug use in Finland: the HUUTI study. *BMC Public Health* 13(1), 380. DOI: 10.1186/1471-2458-13-380 Viitattu 3.5.2022.
- Patio 2019. Ovatko kunnassa nuorille suunnatut palvelut riittäviä? Verkkojulkaisu. <https://www.patio.fi/web/pepa-2019-valtakunnallinen/nuorten-palvelujen-riittavyys>. Viitattu 31.8.2022.
- Päihdelinkki 2017. Opioidit. Verkkojulkaisu. <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/laakkeet/opioidit>. Viitattu 13.9.2022.
- Päihdelinkki 2021. Huumeiden käyttö Suomessa. Verkkojulkaisu. Päivitetty 8/2021. <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/huumeiden-kaytto-suomessa>. Viitattu 2.4.2022.
- Päihdelinkki julkaisuaika tuntematon. Kannabiksen vaikutukset. Verkkojulkaisu. <https://paihdelinkki.fi/fi/oma-apu/huumeet-ja-laakkeet/opus-kannabiksen-kayton-vahentamiseen-tai-lopettamiseen/kannabiksen-vaikutukset>. Viitattu 13.9.2022.
- Päihdelinkki julkaisuaika tuntematon. Tietoa amfetamiinista. Verkkojulkaisu. <https://paihdelinkki.fi/fi/oma-apu/huumeet-ja-laakkeet/amfetamiini-tietoa-ja-ohjeita-vieroittautujille/tietoa-amfetamiinista>. Viitattu 13.9.2022.
- Sarpavaara, Harri 2014. The Meanings of Family in Substance Users' Change Talk During Motivational Interviewing: A Qualitative Study. *Journal of Social Work Practice in the Addictions* 14(2), 175-190. DOI: 10.1080/1533256X.2014.900410 Viitattu 3.5.2022.
- Selin, Jani, Hakkarainen, Pekka, Partanen, Airi, Tammi, Tuukka & Tigerstedt, Christoffer 2013. From political controversy to a technical problem? Fifteen years of opioid substitution treatment in Finland. *International Journal of Drug Policy* 24(6), 66–72. DOI: 10.1016/j.drugpo.2013.08.007 Viitattu 3.5.2022.
- STM julkaisuaika tuntematon. Päihdepalvelut. Verkkojulkaisu. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. <https://stm.fi/paihdepalvelut>. Viitattu 1.5.2022.
- Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. 7–8. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarviointin_ohje_2020.pdf.
- THL 2016. Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2016. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2022. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/alkoholi/suomalaisten-alkoholinkayttotavat>. Viitattu 1.5.2022.
- THL 2016. Valinnanvapaus sosiaali- ja terveydenhuollossa – kriittiset askeleet toteuttamisessa. THL - Päätösten tueksi 2/2016. Verkkojulkaisu. Päivitetty 26.8.2021.

THL 2018. Tilastoraportti. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137660/Suomalaisten_huumeiden_k%C3%A4ytt%C3%B6_ja_huumeasenteet_2018_tilastoraportti.pdf?sequence=3&isAllowed=y. Viitattu 9.5.2022.

THL 2019. Nuorten päihteiden käyttö ja päihdehäiriöt. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2022. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot/nuorten-paihteiden-kaytto-ja-kaytoshairiot>. Viitattu 31.3.2021.

THL 2020. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Keskeiset käsitteet. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2020. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/mita-ehkaiseva-paihdeyto-on/keskeiset-kasitteet>. Viitattu 5.5.2022.

THL 2020. Päihdehaitat. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2020. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/paihdehoito/paihdehaitat>. Viitattu 1.5.2022.

THL 2021. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Huumeiden käyttöhuoneet. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2021. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/huumeet/huumeetutkimus/huumeetyotameilla-ja-maailmalla/huumeiden-kayttohuoneet>. Viitattu 30.8.2022.

THL 2021. Juomatapojen muutos. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2021. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/nain-suomi-juo/juomatapojen-muutos>. Viitattu 16.4.2022.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Uosukainen, Hanna, Ilomäki, Jenni, Kauhanen, Jussi, Tacke, Ulrich, Föhr, Jaana, Tiihonen, Jari & Bell, J Simon 2014. Factors associated with buprenorphine compared to amphetamine abuse among clients seeking treatment in Finland. *Journal of Substance Abuse Treatment* 46(5), 561–566. DOI: 10.1016/j.jsat.2014.01.004 Viitattu 4.5.2022.

Wahlbeck, Kristian, Hietala, Outi, Kuosmanen, Lauri, McDaid, David, Mikkonen, Juha, Parkkonen, Johannes, Reini, Kaarina, Salovuori, Samuel & Tourunen, Jouni 2018. Toimivat mielenterveys- ja päihdepalvelut. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. https://www.academia.edu/35881483/V%C3%A4est%C3%B6ryhm%C3%A4t_Mielenterveys_ja_p%C3%A4ihdepalveluiden_k%C3%A4ytt%C3%B6n_eroja_v%C3%A4hent%C3%A4v%C3%A4t_j%C3%A4rjestelm%C3%A4piirteet_Teoksessa_In_Wahlbeck_ym_Toimivat_mielenterveys_ja_p%C3%A4ihdepalvelut_Valtioneuvoston_selvitys_ja_tutkimustoiminnan_julkaisusarja_89_2018. Viitattu 8.11.2022.

LIITE 1. TUTKITTAVAN TIEDOTE SISÄLTÄEN SUOSTUMUSLOMAKKEEN

TUTKIMUSTIEDOTE**10.5.2022****Tutkimuksen nimi:** "Semmosta pientä suurta apua"**Opinnäytetyön tekijät:** Maarit Hämäläinen ja Saga Leipälä, sairaanhoitaja opiskelijat, Savonia ammattikorkeakoulu, Kuopio

Hyvä vastaanottaja!

Haluaisimme haastatella sinua opinnäytetyöhöemme, jonka tarkoituksena on haastattelun avulla kehittää nuorisotyön palveluita asiakaslähtöisesti. Sinun palautteesi palveluiden kokemuksista auttaa kehittämään palvelua kohderyhmän tarpeita vastaavaksi.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuoda palveluiden käyttäjiltä esille kokemuksia palvelun toimivuudesta sekä mahdollisista muutosideoista palvelun tuottajille. Haastattelun tulokset raportoimme opinnäytetyöhöemme, joka tulee teille kaikille luettavaksi Vinkkelin tiloihin.

Haastattelu toteutetaan ryhmähaastatteluna syksyn 2022 aikana. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista sekä osallistumisen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa ilman perusteltua syytä.

Tutkimuksesta vastaavan ja tutkijoiden yhteystiedot

Tutkimuksesta vastaavana henkilönä toimii:

Jenni Rissanen, Lehtori TTM

Tutkijana toimii:

Maarit Hämäläinen, sairaanhoitajaopiskelija

Tutkijana toimii:

Saga Leipälä, sairaanhoitajaopiskelija

TUTKIMUSSOPIMUS

Tutkimuksen nimi: "Semmosta pientä suurta apua"

Tutkimuksen toteuttajat:

Savonia ammattikorkeakoulu

Tutkija: Saga Leipälä

Tutkija: Maarit Hämäläinen

Ohjaava opettaja: Jenni Rissanen

Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on haastattelun avulla kehittää nuorisotyön palvelua asiakasläh- töisesti.

Olen saanut tiedotteen tutkimuksesta ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityk- sen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysy- myksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimuksen tietosuojaselosteeseen.

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tut- kimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan

suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

_____

Allekirjoitus:

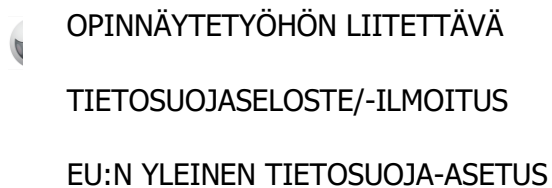
_____

Nimenselvennys:

_____

LIITE 2. TIETOSUOJAILMOITUS

13 JA 14 ARTIKLAT

LAATIMISPÄIVÄ: [11.5.2022]

Tietoa tutkimukseen osallistuvalla

Olet osallistumassa Savonia-ammattikorkeakoulussa tehtävään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen. Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tämän selosteen kohdassa 14 kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. TUTKIMUKSEN REKISTERINPITÄJÄ

Nimi: Saga Leipälä

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

Nimi: Maarit Hämäläinen

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

2. KUVAUS TUTKIMUSHAASTATTELUSTA JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN TARKOITUS

Haastatteleme sinua opinnäytetyöhömmä, jonka tarkoituksena on haastattelun avulla kehittää nuorisotyön palveluita asiakaslähtöisesti. Henkilötietoja emme opinnäytetyössämme käsittele tai käytä muuten kuin sopimuksen allekirjoittamisessa.

3. TUTKIMUKSEN SUORITTAJAT

Maarit Hämäläinen, Saga Leipälä, Jenni Rissanen, Teemu Koponen ja Tuija Argillander

4. TUTKIMUKSEN NIMI JA TUTKIMUKSEN KESTOAIKA

Tutkimuksen nimi: "Semmosta pientä suurta apua"

Henkilötietojen käsittelyn kesto:

Tarkkaa kestoaikaa ei tiedetä kuitenkin vuoden 2022 loppuun mennessä.

5. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN OIKEUSPERUSTE

Henkilötietoja käsitellään yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella.

Henkilötietojen käsittelyperusta tässä tutkimuksessa on

tutkittavan suostumus

tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi

6. MITÄ HENKILÖTIETOJA TUTKIMUSAINEISTO SISÄLTÄÄ

Emme kerää henkilötietoja sillä hyödynnämme vain tutkittavien kokemuksia.

7. ARKALUONTEISET HENKILÖTIEDOT

Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

8. MISTÄ LÄHTEISTÄ HENKILÖTIETOJA KERÄTÄÄN

Tiedot saadaan haastattelemalla palvelun käyttäjiä ryhmähaastattelun muodossa.

9. TIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN EDELLEEN

Tutkimuksesta saadut tiedot kuvataan opinnäytetyössämme.

10. TIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN EU:N TAI EUROOPAN TALOUSALUEEN ULKOPUOLELLE

Tietoja ei luovuteta EU:n ulkopuolelle.

11. HENKILÖTIETOJEN SUOJAUKSEN PERIAATTEET

Tiedot ovat salassa pidettäviä.

Manuaalisen aineiston suojaaminen: Aineistoa voi käyttää vain siihen valtuutetut henkilöt, kts. ylempänä.

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot:

käyttäjätunnus   salasana   käytön rekisteröinti   kulunvalvonta

muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa

Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

12. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Tutkimusrekisteri hävitetään

Tutkimusrekisteri arkistoidaan:

ilman tunnistetietoja tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan ja miten pitkäksi aikaa: Aineistoa säilytetään asianmukaisesti siihen saakka kun tutkimus on päättynyt ja hävitetään heti sen jälkeen.

13. SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN TIETOSUOJAVASTAAVAN YHTEYSTIEDOT

Savonia-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava on hallinnon suunnittelija Mervi Hätinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@savonia.fi

14. MITÄ OIKEUKSIA SINULLA ON JA OIKEUKSISTA POIKKEAMINEN

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi tutkimuksessa ja mitä henkilötietojasi tutkimuksessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- c) vastustat käsittelyä (kuvaus vastustamisoikeudesta on alempana) eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi.

Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista:

- a) kiistät henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa tutkija voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- b) käsittely on lainvastaista ja vastustat henkilötietojen poistamista ja vaadit sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- c) tutkija ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta sinä tarvitset niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- d) olet vastustanut henkilötietojen käsittelyä (ks. tarkemmin alla) odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada tutkijalle toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos käsittelyn oikeusperuste on suostumus tai sopimus, ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Kun käytät oikeuttasi siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, sinulla on oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin tutkija ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Tutkija voi jatkaa henkilötietojesi käsittelyä myös silloin, kun sen on tarpeellista yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuojasetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietuoja(at)om.fi